

Fonokirurgiregistret 2.0

STAFFAN MORÉN et al., Överläkare, PhD, Ordförande
ÖNH-kliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala

DET KOMMER EN NY VERSION av kvalitetsregistret för röstförbättrande stämbandskirurgi den 1 februari 2023. I samband med det byter registret namn till Fonokirurgiregistret. En ny referensgrupp tog över styrningen av registret från den eminenta tidigare gruppen, i februari 2021 och har sedan dess arbetat med att vidareutveckla registret i samarbete med Registercentrum Västra Götaland. Referensgruppen leds av ordförande Staffan Morén och har sex medlemmar, fyra läkare och två logopedier. Gruppens möten har hittills mest varit digitala. Det första fysiska mötet skedde i samband med Svensk foniatrisk förenings (SFF) möte i Lund 23e september 2022.

Det nuvarande registret som funnits sedan 2009 omfattar sex diagnoser för godartade larynxförändringar: stämbandsknutor, stämbandspolyp, stämbandscysta, randstående stämbandsödem, reinkeödem och fickbandscysta/sinusmorgagnicysta. Registret bygger på information från två patientformulär. Ett fylls i pre- och ett postoperativt. Registret innefattar även ett formulär som fylls i av sekreterare utifrån journaluppgifter. Patientformulären innehåller bl.a. Rösthandikappindex 10 (RHI10) som är ett självskattningsformulär för röstbesvär samt uppgifter om rökning, yrke, logopedkontakt och röstvila. Sekreterarformuläret fylls i postoperativt och innehåller uppgifter om diagnos och om patienten undersökts med stroboskopi/höghastighetskamera och videoinspelning före och efter operation.

I det nuvarande registret saknas information om eventuella komplikationer/morbiditet. Det saknas även en del diagnoser som behandlas med röstförbättrande kirurgi. Registret innehåller enbart patientrapporterade mått för utvärdering av nytta med kirurgin och viss information från journal ifyllt av sekreterare. För en mer komplett kvalitetsutvärdering av våra diagnoser behövs information rapporterad från läkare och logopedier. Nu genomförs ett förändringsarbete i syfte att förbättra och utöka registret. Nya variabler och diagnoser inkluderas, befintliga patientformulär revideras och det införs två nya formulär för läkare (peri- och postoperativt) samt ett formulär för logopedier. Formulären innehåller bland annat information från pre- och postoperativ stämbandsundersökning och röstbedömning, operationsteknik och komplikationer. Alla de nya formulären är webbaserade och designade för direktinmatning utan pappersenkät men en pappersversion finns kvar som reservalternativ för patientformulären. Därmed kommer mindre sekreterarresurser behövas för att fylla i svar från pappersformulär. Det uppföljande patientformuläret skickas liksom tidigare ut via E-post men kommer så småningom skickas ut via 1177.

De nya diagnoser som inkluderas i den nya versionen av registret är larynxpapillom, stämbandsfårar, vergeture, stäm-

bandsärr, web/stämbandsammansväxning och leukoplakier på stämband. Nytt är även att man kan registrera flera samtidiga diagnoser. Det diskuteras också om det skulle gå att inkludera röstinspelningar och akustisk röstanalys direkt in i registret för att få med objektiva mått på röstkvalitet, men det kommer troligtvis att dröja ytterligare innan det blir verklighet.

Den nya versionen av registret testas i ett pilotprojekt under hösten 2022 av ett begränsat antal kliniker i landet. Alla de nya formulären utom logopedformuläret ingår i piloten. Logopedformuläret har inte kommit lika långt i utvecklingen och kommer att inkluderas i registret i ett senare skede. Det planeras utbildningstillfällen/användardagar för de som registrerar den 16 januari och 8 februari 2023 kl. 14:30- 17 för att gå igenom hur registrering i det nya registret fungerar.

Mikrolaryngoskopi med operation av larynxpapillom, en av diagnoserna som inkluderas i nya versionen av registret.

Anna Holm

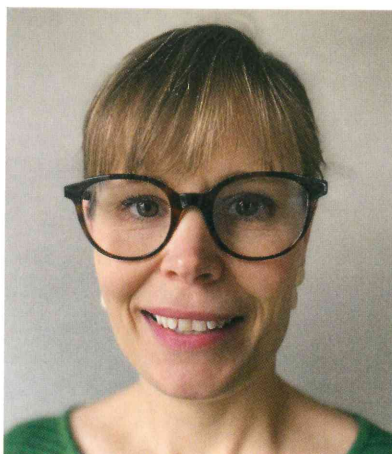
Greta Öhlund Wistbacka

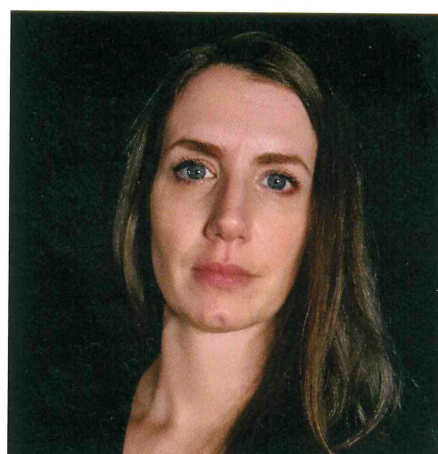
Natasa Matic

Staffan Morén

Carolina Sundh

Susanna Whitling

Anmäl dig via länken: <https://forms.office.com/r/Ud6b-0NWPJB> eller kontakta registerkoordinator Lisa Forsling (lisa.forsling@vgregion.se) om du är intresserad av att delta.

Vi börjar också få nytta av den data som samlats in! Den första vetenskapliga artikeln med data från registret publicerades i mars 2022 i tidskriften *Laryngoscope Investigative Otolaryngology* med Gunnar Björck, Stellan Hertegård, Jan Ekelund och Elin Marsk som författare. Artikeln utvärderade röstvila i förhållande till rösthandikapp enligt RHI10 och uppskattad röstförbättring fyra månader efter kirurgi för stämbandspolyp. Data från 588 patienter utvärderades och 88,3% angav röstförbättring efter kirurgi. De patienter som "talade som vanligt direkt efter operationen" det vill säga inte hade någon röstvila, hade störst andel upplevd röstförbättring (92%). Hög ålder och låg skattning för rösthandikapp (RHI10) före operation var statistisk signifikant för utebliven upplevd röstförbättring. Det fanns en stor förbättring i RHI10 för patientgruppen som helhet men de patienter som inte hade angett röstförbättring hade mindre förbättring i RHI10. Dock kunde man inte finna signifikant påverkan på patientupplevd röstförbättring beroende på röst användning direkt efter operation: "talat som vanligt", "talat enstaka ord" eller "varit helt tyst". Alltså kunde man inte enligt artikeln se någon direkt positiv effekt av röstvila på resultaten. Dessa viktiga resultat torde påverka vad man rekommenderar angående röst användning efter fonokirurgi.

Ytterligare data från registret presenterades på Pan European Voice Conference i Tallinn i augusti av Staffan Morén vilket

väckte intresse hos kollegor från de nordiska grannländerna och ledde till inbjudan att prata om registret i Helsingfors.

Så till lite tråkigare nyheter. Både anslutningsgrad och täckningsgrad för registret sjönk under 2020 och 2021 vilket nog delvis kan förklaras av Covid-pandemin. Fonokirurgi har troligtvis delvis blivit nedprioriterat på operation under pandemin då det funnits begränsade operationsresurser. Vi hoppas på bättre siffror de kommande åren med det nya registret.

Hösthälsningar från referensgruppen för fonokirurgiregistret!

Staffan Morén, överläkare, PhD, ordförande
ÖNH-kliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala
staffan.moren@akademiska.se

Anna Holm, specialitälkare, PhD, sekreterare
ÖNH-kliniken, Östersunds sjukhus, Östersund

Carolina Sundh, överläkare
ÖNH-kliniken, Region Jönköpings Län, Jönköping

Greta Öhlund Wistbacka, leg. logoped, PhD
Uppsala Universitet & Akademiska Sjukhuset, Uppsala

Natasa Matic, specialitälkare, PhD
ÖNH-kliniken, Universitetssjukhuset i Linköping/
Norrköping

Susanna Whitling, leg. logoped, PhD
Lunds Universitet, Lund